

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 10

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI MILLIY KONTENT ASOSIDA TA'LIM JARAYONINI LOYIHALASHTIRISHGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Rahmatova Feruza Qudrat qizi

Namangan davlat pedagogika instituti.

Annotatsiya.

Maqolada bo'lajak o'qituvchilarni milliy kontent asosida ta'lim jarayonini loyihalashtirishga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari nazariy-sharhiy yondashuv asosida tadqiq etilgan. Milliy pedagogik meros, xalq og'zaki ijodi, milliy qadriyatlar va mahalliy madaniy tajribalarni pedagogik loyihalashtirishga integratsiyalash imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Shulmanning pedagogik mazmuniy bilimlar nazariyasi, Wiggins va McTighening Understanding by Design modeli, Biggsning constructive alignment konsepsiyasi, Schönning reflektiv amaliyot nazariyasi hamda madaniy jihatdan moslashtirilgan ta'lim yondashuvlari qiyosiy tahlil qilingan. Mazmuniy-didaktik, tashkiliy-metodik, amaliy-loyihaviy va reflektiv-baholovchi shart-sharoitlar tizimlashtirilib, ular o'rtasidagi bog'liqlikni aks ettiruvchi konseptual mexanizm taklif etilgan. Ushbu natijalar "Pedagogik mahorat" fani doirasida dars loyihalari, keyslar, mikroderslar va reflektiv topshiriqlarni ishlab chiqish uchun nazariy asos yaratadi.

Kalit so'zlar: bo'lajak o'qituvchi, milliy kontent, pedagogik loyihalashtirish, pedagogik shart-sharoitlar, pedagogik mahorat, didaktik integratsiya, mikroders, reflektiv baholash.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНОГО КОНТЕНТА

Рахматова Феруза Кудрат кизи

Наманганский государственный педагогический институт.

Аннотация.

В статье на основе теоретико-обзорного подхода исследованы педагогические условия подготовки будущих учителей к проектированию образовательного процесса на основе национального контента. Рассмотрены возможности интеграции национального педагогического наследия, устного народного творчества, национальных ценностей и местного культурного опыта в педагогическое проектирование. Проведён сравнительный анализ теории педагогических содержательных знаний Шульмана, модели Understanding by Design Уиггинса и Мактай, концепции конструктивного согласования (constructive alignment) Биггса, теории рефлексивной практики Шёна, а также подходов к культурно адаптированному обучению. Систематизированы содержательно-дидактические, организационно-методические, практико-проектные и рефлексивно-оценочные условия, предложен концептуальный механизм, отражающий взаимосвязь между ними. Полученные результаты создают теоретическую основу для разработки проектов уроков, кейсов, микроуроков и рефлексивных заданий в рамках дисциплины «Педагогическое мастерство».

Ключевые слова: будущий учитель, национальный контент, педагогическое проектирование, педагогические условия, педагогическое мастерство, дидактическая интеграция, микроурок, рефлексивное оценивание.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR PREPARING FUTURE TEACHERS TO DESIGN THE EDUCATIONAL PROCESS BASED ON NATIONAL CONTENT

Rahmatova Feruza Qudrat qizi

Namangan State Pedagogical Institute.

Abstract.

The article examines the pedagogical conditions for preparing future teachers to design the educational process based on national content through a theoretical and review-based approach. It explores the possibilities of integrating national pedagogical heritage, oral folklore, national values, and local cultural experiences into instructional design. A comparative analysis is conducted of Shulman's theory of pedagogical content knowledge, Wiggins and McTighe's Understanding by Design model, Biggs's concept of constructive alignment, Schön's theory of reflective practice, and culturally responsive

teaching approaches. Content-didactic, organizational-methodological, practical-design, and reflective-evaluative conditions are systematized, and a conceptual mechanism reflecting their interrelationships is proposed. These findings provide a theoretical foundation for developing lesson plans, case studies, microteaching sessions, and reflective assignments within the course "Pedagogical Mastery."

Keywords: future teacher, national content, instructional design, pedagogical conditions, pedagogical mastery, didactic integration, microteaching, reflective assessment.

Kirish. Zamonaviy pedagogik ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash ularning nafaqat fan mazmunini egallashini, balki o'quv jarayonini oldindan asosli loyihalashtira olishini ham talab etadi. O'quv maqsadlarini belgilash, mazmunni tanlash, topshiriq va metodlarni o'quvchilarning ehtiyojlariga muvofiqlashtirish, baholash mezonlarini ishlab chiqish pedagogik faoliyatning o'zaro bog'liq vazifalaridir. Ushbu vazifalarni milliy-madaniy materiallar bilan uyg'unlashtirish bo'lajak o'qituvchilar tayyorgarligining alohida ilmiy-metodik yo'nalishini shakllantiradi.

Milliy kontent deganda xalqning tarixiy-pedagogik merosi, qadriyatlari, xalq og'zaki ijodi, ustoz-shogird an'analari, mahalliy ijtimoiy tajribasi va shu asosda shakllangan madaniy bilimlarning pedagogik maqsad uchun tanlangan va qayta ishlangan mazmuni tushuniladi. Bunday kontentning mavjudligi o'z-o'zidan samarali dars loyihasini ta'minlamaydi: o'qituvchi uning manbasini tekshirishi, didaktik vazifasini belgilashi, auditoriya xususiyatlarini hisobga olishi va kutilayotgan natijalarga bog'lashi zarur.

Ta'lim jarayonini loyihalashtirish — maqsad, kutilayotgan natija, baholash, mazmun, o'quv faoliyati va metodik vositalarning o'zaro muvofiqligini oldindan ishlab chiqish jarayonidir. Milliy kontent bilan ishlashda bu jarayon yanada murakkablashadi: tarixiy manbalarni zamonaviy ta'limga tatbiq etish tanqidiy saralashni, madaniy jihatdan moslashtirish esa turli o'quvchilarning tajribasi va ehtiyojlariga sezgir munosabatni talab qiladi.

Masalan, "Pedagogik mahorat" fanida ustoz-shogird munosabatlariga doir material pedagogik taktni tahlil qilish, xalq maqollari nutq madaniyati haqida munozara yuritish, mahalliy hayotiy vaziyatlar esa pedagogik qaror qabul qilishni mashq qilish uchun xizmat qilishi mumkin. Ammo bu materiallarning har biri konkret o'quv natijasi va baholash vositasi bilan bog'langan taqdirdagina pedagogik loyiha tarkibiga funksional ravishda kiradi.

Muammoning muhim jihati milliy kontentdan foydalanishga oid umumiy tavsiyalar bilan bo'lajak o'qituvchining uni mustaqil loyihalashtirish kompetentligini rivojlantirish o'rtasidagi tafovutda namoyon bo'ladi. Tayyor misollarni qo'llash bilish darajasidagi faoliyat bo'lsa, kontentni saralash, dars vazifasiga moslashtirish, o'quv faoliyatini konstruksiyalash va natijani refleksiv tekshirish kompleks kasbiy faoliyatdir. Shu bois tayyorgarlik jarayoni mazmuniy, tashkiliy, amaliy va baholovchi shart-sharoitlarning o'zaro muvofiqligiga tayanishi kerak.

Maqolaning maqsadi bo'lajak o'qituvchilarni milliy kontent asosida ta'lim jarayonini loyihalashtirishga tayyorlashga doir nazariy qarashlarni qiyoslash, pedagogik shart-sharoitlarning tarkibini aniqlashtirish va "Pedagogik mahorat" fani misolida ularni amalga oshirishning konseptual imkoniyatlarini asoslashdan iborat. Tadqiqot nazariy-sharhiy xususiyatga ega; unda tajriba-sinov yoki statistik samaradorlik haqida da'vo qilinmaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Bo'lajak o'qituvchilarning milliy kontent asosida loyihalashtirishga tayyorgarligini yoritishda pedagogik mazmuniy bilimlar, natijaga yo'naltirilgan dizayn, konstruktiv muvofiqlik, refleksiv amaliyot va madaniy jihatdan moslashtirilgan ta'lim konsepsiyalari bir-birini to'ldiradi. Ushbu yondashuvlar loyihalashtirishning turli qirralarini izohlagani sababli ular orasidagi farqlarni saqlagan holda qiyoslash muhimdir.

Lee S. Shulman "Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching" tadqiqotida o'qituvchining fan mazmuni va uni o'rgatishga oid bilimlari o'rtasidagi munosabatga e'tibor qaratib, pedagogik mazmuniy bilim (pedagogical content knowledge) tushunchasini ilgari suradi [1]. Mazkur g'oya milliy kontentni bilish va uni o'quvchilar uchun tushunarli, maqsadga yo'naltirilgan o'quv topshirig'iga aylantirish alohida ko'nikmalar ekanini anglashga yordam beradi. Shulman milliy kontentni maxsus o'rganmagan; bu yerda uning konsepsiyasi tadqiqot muammosiga mos ravishda tatbiq etilmoqda.

Grant Wiggins va Jay McTighe "Understanding by Design" asarida natijadan kelib chiqib loyihalash (backward design) yondashuvini ishlab chiqadi: dastlab erishilishi kutilayotgan natijalar, so'ng ularni tasdiqlovchi dalillar va nihoyat o'rganish faoliyati aniqlanadi [2]. Milliy kontent asosida dars tuzishda ushbu ketma-ketlik materialni tasodifiy yoki bezak maqsadida qo'shishning oldini oladi. Masalan, pedagogik muloqot kompetensiyasini rivojlantirish kutilsa, mos milliy nutqiy materiallar aynan shu natijaga xizmat qilishi va tanlangan baholash vositasida namoyon bo'lishi kerak.

John Biggs "Enhancing Teaching through Constructive Alignment" maqolasida o'quv natijalari, o'qitish faoliyati va baholash o'rtasidagi uyg'unlikni asoslaydi [3]. UbD natijadan boshlanadigan rejalash mantiqini ta'kidlash, konstruktiv muvofiqlik o'quv jarayonining barcha elementlari bir yo'nalishda ishlashiga e'tibor qaratadi. Milliy qadriyatlarga oid vaziyat asosida tanqidiy qaror qabul qilish ko'nikmasi rivojlantirilsa, topshiriq ham tahliliy bo'lishi, baholash ham tanqidiy asoslash darajasini o'lchashi lozim.

Donald A. Schön "The Reflective Practitioner" asarida kasbiy faoliyatning murakkab vaziyatlarda refleksiya orqali qayta qurilishini yoritadi [4]. Uning reflection-in-action yondashuvi loyihalashtirishni qat'iy va o'zgarmas reja emas, vaziyatga mos ravishda qayta ko'rib chiqiladigan jarayon sifatida ko'rishga yordam beradi. Milliy kontentga asoslangan mikrodarsdan keyingi tahlil, tengdosh fikri va o'zgartirilgan dars rejasi mazkur nazariyaning pedagogik ta'limdagi

ehtimoliy tatbiqlaridir.

Gloria Ladson-Billings "Toward a Theory of Culturally Relevant Pedagogy" maqolasida akademik muvaffaqiyat, madaniy kompetentlik va tanqidiy ong o'rtasidagi aloqadorlikni ilgari suradi [5]. Ushbu nazariya o'quvchilar madaniy tajribasini hisobga olishni faqat an'analarni targ'ib qilish bilan tenglashtirmaydi. Pedagogik loyiha o'quvchilarning fikrlashi, ishtiroki va o'z madaniy muhitini tanqidiy anglashini qo'llab-quvvatlashi kerak.

Geneva Gay "Preparing for Culturally Responsive Teaching" maqolasida madaniy jihatdan moslashtirilgan ta'lim uchun o'qituvchilar tayyorgarligi, madaniy bilim va o'qitish strategiyalarining ahamiyatini ko'rsatadi [6]. Bu nazariya milliy materiallarni o'quvchilarning real tajribasi bilan bog'lash, turli madaniy sharoitlarda tushunarli misollarni tanlash va stereotiplarni kuchaytirmaydigan pedagogik muhit yaratish zarurligini eslatadi.

Qiyoslashdan kelib chiqadiki, Shulman kontentni o'qitishga moslashtirish bilimini, Wiggins va McTighe maqsaddan boshlanadigan dizaynni, Biggs natija-faoliyat-baholash muvofiqligini, Schön refleksiv takomillashtirishni, Ladson-Billings va Gay esa madaniy muhitga sezgirlikni asoslashga xizmat qiladi. Bu konsepsiyalarning hech biri O'zbekiston oliy pedagogik ta'limida milliy kontent asosida loyihalashtirish shart-sharoitlarini tayyor to'rt qismli model sifatida bermaydi. Mazkur maqoladagi tasnif aynan ushbu nazariyalarning qiyosiy umumlashmasi sifatida ishlab chiqilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-sharhiy yo'nalishda olib borilib, asosiy metod sifatida qiyosiy-konseptual tahlil tanlandi. Uning yordamida pedagogik loyihalashtirish va madaniy jihatdan moslashtirilgan ta'limga oid oltita asosiy ilmiy manbadagi tushunchalar, nazariy mexanizmlar hamda metodik talablarga oid qarashlar qiyoslandi. Manbalar Shulman [1], Wiggins va McTighe [2], Biggs [3], Schön [4], Ladson-Billings [5] va Gay [6] ishlarini qamrab oladi. Tanlanma tizimli adabiyotlar sharhi yoki meta-tahlil sifatida emas, maqsadli nazariy korpus sifatida talqin etiladi.

Qiyoslash to'rtta mezon asosida amalga oshirildi: (1) ta'lim mazmuni va uning didaktik transformatsiyasi; (2) o'quv natijasi, metod va baholash muvofiqligi; (3) talabaning mustaqil pedagogik loyiha yaratish faoliyati; (4) refleksiya hamda madaniy moslik. Avval nazariyalardagi asosiy kategoriya va talablar ajratildi, keyin ularning o'zaro mos va farqli jihatlari belgilandi, yakunda milliy kontent asosida loyihalashtirishga tayyorlashga tatbiq etiladigan pedagogik shart-sharoitlar konseptual ravishda umumlashtirildi.

Tahlilning predmet sohasi sifatida "Pedagogik mahorat" fanidagi pedagogik odob, pedagogik takt, muloqot, nutq madaniyati, darsni loyihalash va kasbiy refleksiya mavzulari olindi. Keltirilgan mashg'ulot namunalari tavsiya xarakteriga ega; ushbu ishda respondentlar jalb etilmagan, tajriba-sinov o'tkazilmagan va taklif etilgan modelning samaradorligi statistik usulda tekshirilmagan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tahlil natijasida bo'lajak o'qituvchilarni milliy kontent asosida ta'lim jarayonini loyihalashtirishga tayyorlash uchun pedagogik shart-sharoitlarni to'rt yo'nalishda ko'rish maqsadga muvofiq deb topildi: mazmuniy-didaktik, tashkiliy-metodik, amaliy-loyihaviy va refleksiv-baholovchi. Bu yo'nalishlar alohida usullar ro'yxati emas, balki maqsad, mazmun, faoliyat va baholashni bog'lovchi o'zaro ta'sirchan tizim sifatida talqin qilinadi.

MAZMUNY-DIDAKTIK SHART-SHAROITLAR

Birinci shart-sharoit milliy pedagogik meros, xalq og'zaki ijodi, ustoz-shogird an'analari va mahalliy tajribaning didaktik vazifalarga muvofiq tanlanishi va qayta ishlanishini nazarda tutadi. Bu yerda materialning tarixiy-madaniy ahamiyati uning avtomatik ravishda o'quv resursiga aylanishini anglatmaydi. Resursning manbasi, ilmiy ishonchliligi, mavzu bilan bog'liqligi, auditoriyaga mosligi va uni qo'llashdagi cheklovlar aniqlanishi zarur.

Shulman konsepsiyasi [1] bunday o'tishni mazmunni pedagogik talqinga aylantirish bilan bog'lash imkonini beradi. Masalan, Abdulla Avloniyning axloqiy tarbiyaga doir qarashlari "Pedagogik odob" mavzusida tarixiy ma'lumot sifatida bayon qilinishi mumkin. Biroq loyihaviy topshiriqda talabadan bu qarashlarni zamonaviy sinf vaziyatiga moslashtirish, pedagogik xatti-harakat variantlarini qiyoslash va qarorini huquqiy-axloqiy me'yorlar asosida izohlash talab etiladi.

Mazkur shart-sharoitni amalda ta'minlash uchun resurslar banki ishlab chiqilishi mumkin. Uning har bir yozuvida kontent manbasi, mazmuniy tavsifi, muayyan o'quv mavzusiga mosligi, kutilayotgan natija, foydalanish usuli va ehtimoliy cheklovlar qayd etilishi lozim. Bunday tizim kontentni tasodifiy tanlashdan didaktik asoslangan saralashga o'tishga yordam beradi.

TASHKILIY-METODIK SHART-SHAROITLAR

Ikkinchi shart-sharoit loyihalashtirish algoritmi va uslubiy qo'llab-quvvatlash vositalari orqali ta'lim maqsadlari, faoliyat hamda baholash vositalarining muvofiqligini ta'minlashdir. Wiggins va McTighe [2] natijadan kelib chiqib rejalashtirishni, Biggs [3] esa maqsad-faoliyat-baholash muvofiqligini ta'kidlaydi. Milliy kontent asosida loyihalangan mashg'ulot ham shu mezonlarga javob berishi lozim.

Masalan, "Pedagogik muloqot" mavzusidagi darsda kutilayotgan natija konfliktli vaziyatda hurmatli va asoslangan kommunikativ strategiyani tanlash bo'lsa, milliy muomala an'alariga oid matn yoki vaziyat aynan ushbu malakani rivojlantirish uchun qo'llanadi. Mashg'ulotda rolli vaziyatni tahlil qilish va yechim tanlash, baholashda esa dalillash, pedagogik takt va tinglash mezonlari ustuvor bo'ladi. Faqat an'analarni qayta aytib berishni baholash bu maqsadga muvofiq kelmaydi.

Tashkiliy-metodik vositalar sifatida dars loyihasi xaritasi, backward design rejalashtirish varag'i va mezonli rubrikadan foydalanish mumkin. Ular kontent, metod va baholash o'rtasidagi aloqani talabaga ko'rinadigan hamda tekshiriladigan holga keltiradi.

AMALIY-LOYHAIVIY SHART-SHAROITLAR

Uchinchi shart-sharoit mustaqil loyihaviy faoliyat uchun amaliy imkoniyatlar yaratishdir. Talaba milliy kontent bo'yicha tayyor namunani yodlash bilan cheklanmay, ta'limiy muammoni aniqlashi, manbani tanlashi, o'quv natijasini ifodalashi, topshiriq va baholash vositasini yaratishi kerak. Bunday ishni soddadan murakkabga tomon ketma-ket tashkil etish maqsadga muvofiq: dastlab bitta kontent namunasi uchun topshiriq, keyin dars fragmenti, so'ng to'liq mikrodars loyihasi.

"Pedagogik mahorat" fanida 15 daqiqalik mikrodarsni loyihalash namunaviy topshiriq bo'lishi mumkin. Talaba milliy nutq odobi yoki ustoz-shogird an'alaridan biriga tayangan holda muammoli vaziyat va faoliyatlar ketma-ketligini ishlab chiqadi, uni guruhda namoyish etadi va tengdoshlar fikrini to'playdi. Topshiriq faqat milliy misol ishlatilganligi uchun emas, balki o'quv maqsadiga mos, izchil va asosli tuzilganligi uchun baholanadi.

Bu shart-sharoitning muhim talabi — madaniy materialni tanqidiy tahlil qilishdir. Ayrim tarixiy amaliyotlar bugungi inklyuziv va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim mezonlariga mos kelmasligi mumkin. Shuning uchun amaliy loyihalar o'quvchi sha'ni, teng ishtirok va xilma-xillikka hurmat tamoyillariga zid bo'lmasligi zarur [5, 6].

REFLEKSIV-BAHOLOVCHI SHART-SHAROITLAR

To'rtinchi shart-sharoit ishlab chiqilgan loyiha sifatini tahlil qilish va qayta takomillashtirish mexanizmlarini yaratishdir. Schönning refleksiv amaliyot nazariyasi [4] pedagogik qarorlar real vaziyat bilan to'qnashganda qayta ko'rib chiqilishi zarurligini yoritadi. Bunga mikrodarsdan keyingi yozma tahlil, o'zaro baholash, kuzatish kartasi va o'zgartirilgan dars rejasi xizmat qilishi mumkin.

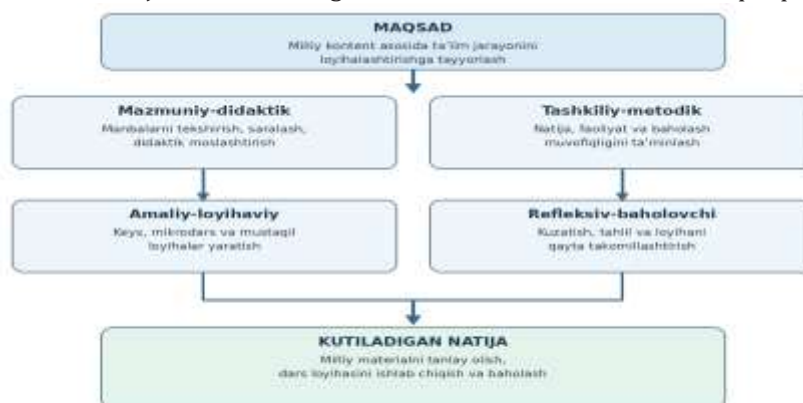
Baholashda milliy kontentning manba jihatidan ishonchligi, maqsadga bog'langanligi, topshiriqlarning talabalarida fikrlashni faollashtirishi, baholash mezonlarining aniqligi va madaniy sezgirlik kabi ko'rsatkichlar ishlatilishi mumkin. Har bir mezon bo'yicha dalil talab qilinishi talabaning shunchaki subyektiv taassurotga emas, loyihaning konkret qismlariga tayangan holda refleksiya yuritishiga yordam beradi.

Refleksiya natijalari faqat yakuniy bahoga xizmat qilmasligi kerak. Talaba kuzatilgan cheklovlardan kelib chiqib kontentni almashtirishi, topshiriq savollarini qayta yozishi yoki baholashni aniqlashtirishi mumkin. Shu tarzda tayyorlash jarayoni qayta aloqa bilan boyitiladi.

1-jadval. Pedagogik shart-sharoitlar va ularni amalga oshirish vositalari

Shart-sharoit	Mazmuni	Metodik vositalar	Kutiladigan natija
Mazmuniy-didaktik	Milliy materialni saralash va didaktik moslashtirish	Manba kartasi, resurslar banki	Kontentni maqsadga muvofiq tanlash
Tashkiliy-metodik	Maqsad, faoliyat, baholash uyg'unligi	Dars xaritasi, dizayn varag'i, rubrika	Izchil dars loyihasi
Amaliy-loyihaviy	Mustaqil loyiha yaratish va namoyish qilish	Keys, mikrodars, loyiha topshirig'i	Amaliy loyihalash tajribasi
Refleksiv-baholovchi	Loyihani tahlil va qayta ishlash	Kuzatish varag'i, tengdosh fikri, refleksiya	Asoslangan takomillashtirish

Jadvaldagi mazmun, vositalar va natijalar [1]–[6] manbalarni qiyosiy-konseptual umumlashtirish orqali taklif etildi. Ular mazkur tadqiqot doirasida tajribada tekshirilgan ta'sir ko'rsatkichlari sifatida talqin qilinmaydi.

1-rasm. Milliy kontent asosida loyihalashtirishga tayyorlashning konseptual mexanizmi

Konseptual mexanizm pedagogik shart-sharoitlarni qat'iy ketma-ket bosqichlardan ko'ra o'zaro bog'liq jarayonlar sifatida ifodalaydi. Mazmuniy saralash tashkil etish mezonlari bilan muvofiqlashtiriladi, amaliy loyihalar esa refleksiv baholash orqali qayta ishlanadi. Masalan, mikrodarsning baholash jarayonida aniqlangan muammo dastlabki resursni almashtirish yoki o'quv natijasini yanada aniq belgilashga olib kelishi mumkin.

Nazariy tahlilning birinchi natijasi milliy kontentdan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari to'rt yo'nalishda tizimlashtirilganidir. Ikkinchi natija har bir shart-sharoit uchun loyihalashtirishga oid vazifalar, metodik vositalar va kutilayotgan ta'limiy natijalarning belgilanishidir. Uchinchi natija ushbu yo'nalishlar o'rtasidagi qayta aloqani aks ettiruvchi konseptual mexanizmning taklif etilishidir. To'rtinchi natija milliy kontentni bilish bilan uning asosida ta'lim jarayonini mustaqil loyihalashtirish o'rtasidagi farqning aniqlashtirilishidir.

Mazkur natijalarning chegarasi shundan iboratki, tanlangan manbalar maqsadli nazariy korpusni tashkil etadi; taqdim qilingan modelning universalligi yoki amaliy samaradorligi tekshirilmagan. Nazariy asoslangan pedagogik imkoniyatlar keyinchalik dars loyihasi sifatini baholash rubrikalari, diagnostik topshiriqlar va tajriba-sinov ishlari orqali sinovdan o'tkazilishi zarur.

XULOSA

Bo'lajak o'qituvchilarni milliy kontent asosida ta'lim jarayonini loyihalashtirishga tayyorlashning nazariy asoslarini qiyosiy o'rganish mazkur tayyorgarlikni alohida milliy misollar bilan tanishtirish emas, balki mazmunni didaktik qayta ishlash va mustaqil pedagogik loyiha yaratishga yo'naltirilgan kompleks faoliyat sifatida talqin etish lozimligini ko'rsatdi.

Birinchidan, tayyorgarlikning mazmuniy-didaktik, tashkiliy-metodik, amaliy-loyihaviy va reflektiv-baholovchi shart-sharoitlari ajratildi. Ular milliy kontentni tanlash, o'quv natijalari bilan bog'lash, loyihada qo'llash va qayta baholashni ta'minlovchi nazariy tizim sifatida tavsiflandi.

Ikkinchidan, milliy kontentni pedagogik loyiha tarkibiga kiritishning asosiy mezoni uning madaniy ahamiyatiga emas, balki aniq o'quv maqsadi, auditoriya ehtiyoji va baholash vositasiga mosligidir. Bunday talqin kontentdan tasodifiy foydalanish o'rniga dalillarga asoslangan metodik saralashni talab etadi.

Uchinchidan, Wiggins va McTighening natijadan kelib chiqib loyihalash hamda Biggsning konstruktiv muvofiqlik tamoyillari milliy kontentga asoslangan dars tuzishda maqsad, faoliyat va baholashning uyg'unligini ta'minlash uchun metodologik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Schönning reflektiv yondashuvi esa loyihani qayta ko'rib chiqish va takomillashtirish zaruratini asoslaydi.

To'rtinchidan, amaliy tayyorgarlikda milliy materiallar banki, dars xaritasi, pedagogik keys, mikrodars va reflektiv baholash vositalaridan foydalanish taklif etildi. Bularning pedagogik natijadorligi nazariy taxmin sifatida qaralib, maxsus empirik tadqiqotlarda tekshirilishi kerak.

Beshinchidan, milliy pedagogik merosga tayangan holda loyihalashtirish zamonaviy pedagogik etika, inklyuzivlik va madaniy xilma-xillikka hurmat tamoyillari bilan muvofiqlashtirilishi zarur. Taklif etilgan konseptual mexanizm "Pedagogik mahorat" fani doirasida milliy kontentga asoslangan o'quv loyihalarini ishlab chiqish hamda kelgusida ularning amaliy samarasini baholash uchun nazariy-metodik poydevor yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Shulman L. S. Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching // Educational Researcher. – 1986. – Vol. 15, № 2. – P. 4–14. – DOI: 10.3102/0013189X015002004. – URL: <https://doi.org/10.3102/0013189X015002004>.
2. Wiggins G., McTighe J. Understanding by Design. – Expanded 2nd ed. – Alexandria, VA: ASCD, 2005. – 370 p. – URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED509029>.
3. Biggs J. Enhancing Teaching through Constructive Alignment // Higher Education. – 1996. – Vol. 32. – P. 347–364. – DOI: 10.1007/BF00138871. – URL: <https://doi.org/10.1007/BF00138871>.
4. Schön D. A. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. – New York: Basic Books, 1983. – 374 p. – URL: <https://search.worldcat.org/title/223087924>.
5. Ladson-Billings G. Toward a Theory of Culturally Relevant Pedagogy // American Educational Research Journal. – 1995. – Vol. 32, № 3. – P. 465–491. – DOI: 10.3102/00028312032003465. – URL: <https://doi.org/10.3102/00028312032003465>.
6. Gay G. Preparing for Culturally Responsive Teaching // Journal of Teacher Education. – 2002. – Vol. 53, № 2. – P. 106–116. – DOI: 10.1177/0022487102053002003. – URL: <https://doi.org/10.1177/0022487102053002003>.